

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ САВИЦЬКА І.М.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри *соціальної роботи та реабілітації*

Протокол № 3 від 26.03.2025 р. Завідувач
кафедри _____ СОПІВНИК І.В.

«_____» _____ 2025 р.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня

_____ ОСАДЧЕНКО І.І.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПІДГОТОВКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРІВ

Галузь знань:
Спеціальність:
Освітня програма:
Факультет:
Розробник:

І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
І01 Соціальна робота та консультування
«Соціальна робота»
гуманітарно-педагогічний
кандидат пед. наук, доцент Наталія БОНДАРЕНКО

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Підготовка та організація волонтерів»

Освітній компонент «Підготовка та організація волонтерів» є вибіркоким (цикл спеціальної (фахової) підготовки).

Основними завданнями курсу є:

- ознайомити з історичними, соціальними та правовими засадами волонтерського руху в Україні та світі;
- формування навичок рекрутингу, навчання, мотивації та супроводу волонтерів; ознайомлення з етичними та психологічними аспектами волонтерської діяльності.
- забезпечити знання щодо планування, реалізації та оцінки волонтерських проєктів.

Галузь знань, (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	
Спеціальність	110 Соціальна робота та консультування	
Освітньо-професійна програма	Соціальна робота	
Освітній ступінь	перший (бакалаврський)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	3
Семестр	6	7
Лекційні заняття	45 год.	10 год
Практичні, семінарські заняття	45 год.	10 год
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	160 год
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів освіти системних знань, практичних навичок та професійних компетентностей, необхідних для ефективної організації волонтерської діяльності, залучення, підготовки, координації та підтримки волонтерів у різних сферах соціальної роботи та громадської активності.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

знати: понятійно-категоріальний апарат волонтерської діяльності (волонтер, волонтерство, волонтерський рух тощо); нормативно-правові засади волонтерської діяльності в Україні та за кордоном; етичні принципи волонтерства та професійної взаємодії у сфері соціальної роботи; основні напрями, форми та види волонтерської діяльності; особливості мотивації та профілю волонтера; механізми організації, координування та супроводу волонтерських ініціатив; стадії підготовки та навчання волонтерів; особливості роботи з різними цільовими групами у волонтерській діяльності; основи командної взаємодії та лідерства у волонтерських проєктах; ризики та виклики, пов'язані з волонтерською діяльністю, і шляхи їх попередження.

вміти: здійснювати пошук, відбір і мотивацію волонтерів для участі в соціальних проєктах; планувати, організовувати та координувати діяльність волонтерських груп; розробляти програми підготовки та навчання волонтерів з урахуванням потреб цільових груп; проводити інформаційно-просвітницьку роботу щодо популяризації волонтерства; організовувати волонтерську діяльність у різних сферах (соціальній, медичній, екологічній, освітній тощо); забезпечувати супровід волонтерів на всіх етапах їхньої діяльності; аналізувати ефективність волонтерських програм і заходів; налагоджувати партнерство з громадськими, благодійними та державними організаціями для розвитку волонтерства; виявляти та попереджати професійне вигорання серед волонтерів; дотримуватися етичних принципів та норм під час організації волонтерської діяльності.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. . Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси організаційпартнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади волонтерства												
Тема 1. Історія та сучасні тенденції волонтерства в Україні та світі	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Типологія волонтерської діяльності	10	2	2			6	12		2			10
Тема 3. Мотивація волонтерів: внутрішні й зовнішні чинники	10	2	2			6	12	2				10
Тема 4. Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності	12	3	3			6	12		2			10
Разом за модулем 1	42	9	9			24	42	2				40
модуль 2. Організація волонтерської діяльності												
Тема 1. Менеджмент у сфері волонтерства	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Добір та підготовка волонтерів	10	2	2			6	12		2			10
Тема 3. Лідерство, командоутворення та розподіл ролей	10	2	2			6	10					10
Тема 4. Етичні принципи волонтерської діяльності	12	3	3			6	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	42	9	9			24	42	2				40
модуль 3. Управління волонтерськими проєктами												
Тема 1. Планування волонтерських ініціатив	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Партнерство з громадськими, державними, міжнародними організаціями	10	2	2			6	12		2			10
Тема 3. Моніторинг та оцінка ефективності волонтерської діяльності	10	2	2			6	12	2				10
Тема 4. Запобігання вигоранню серед волонтерів	12	3	3			4	12		2			10
Разом за змістовим модулем 3	42	9	9			22	44	2	2			40
модуль 4. Практичні аспекти волонтерства												
Тема 1. Розробка та реалізація міні-проєкту	10	2	2			6	12	2	2			8

Тема 2. Волонтерство в надзвичайних ситуаціях (кризи, війна, пандемія тощо)	10	2	2			6	18	2				16
Тема 3. Соціально-психологічний супровід волонтерів	10	2	2			6	10		2			8
Тема 4. Супервізія та підтримка волонтерських команд	12	3	3			4	10		2			8
Разом за змістовим модулем 4	42	12	12			22	40					40
Усього годин	180	45	45			90	180	10	10			160
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)												
Усього годин	180	45	45			90	180	10	10			160

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія та сучасні тенденції волонтерства в Україні та світі	3
2.	Типологія волонтерської діяльності	3
3.	Мотивація волонтерів: внутрішні й зовнішні чинники	3
4.	Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності	3
5.	Менеджмент у сфері волонтерства	3
6.	Добір та підготовка волонтерів	3
7.	Лідерство, командоутворення та розподіл ролей	3
8.	Етичні принципи волонтерської діяльності	3
9.	Планування волонтерських ініціатив	3
10.	Партнерство з громадськими, державними, міжнародними організаціями	2
11.	Моніторинг та оцінка ефективності волонтерської діяльності	2
12.	Запобігання вигоранню серед волонтерів	2
13.	Розробка та реалізація міні-проекту	3
14.	Волонтерство в надзвичайних ситуаціях (кризи, війна, пандемія тощо)	3
15.	Соціально-психологічний супровід волонтерів	3
16.	Супервізія та підтримка волонтерських команд	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія та сучасні тенденції волонтерства в Україні та світі	3
2.	Типологія волонтерської діяльності	3
3.	Мотивація волонтерів: внутрішні й зовнішні чинники	3
4.	Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності	3
5.	Менеджмент у сфері волонтерства	3
6.	Добір та підготовка волонтерів	3
7.	Лідерство, командоутворення та розподіл ролей	3
8.	Етичні принципи волонтерської діяльності	3
9.	Планування волонтерських ініціатив	3
10.	Партнерство з громадськими, державними, міжнародними організаціями	2
11.	Моніторинг та оцінка ефективності волонтерської діяльності	2
12.	Запобігання вигоранню серед волонтерів	2
13.	Розробка та реалізація міні-проекту	3
14.	Волонтерство в надзвичайних ситуаціях (кризи, війна, пандемія тощо)	3
15.	Соціально-психологічний супровід волонтерів	3
16.	Супервізія та підтримка волонтерських команд	3

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія та сучасні тенденції волонтерства в Україні та світі	6
2	Типологія волонтерської діяльності	6
3	Мотивація волонтерів: внутрішні й зовнішні чинники	6
4	Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності	6
5	Менеджмент у сфері волонтерства	6
6	Добір та підготовка волонтерів	6

7	Лідерство, командоутворення та розподіл ролей	6
8	Етичні принципи волонтерської діяльності	6
9	Планування волонтерських ініціатив	6
10	Партнерство з громадськими, державними, міжнародними організаціями	6
11	Моніторинг та оцінка ефективності волонтерської діяльності	6
12	Запобігання вигоранню серед волонтерів	5
13	Розробка та реалізація міні-проекту	5
14	Волонтерство в надзвичайних ситуаціях (кризи, війна, пандемія тощо)	5
15	Соціально-психологічний супровід волонтерів	5
16	Супервізія та підтримка волонтерських команд	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда; – тестування;
- захист практичних робіт, проектів;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
модуль 1. Інновації зеленої соціальної роботи як відповідь на виклики сучасних умов розвитку країни		
ПР, СР Тема 1. Історія та сучасні тенденції волонтерства в Україні та світі.	<i>Знає:</i> історію розвитку волонтерського руху, типи волонтерства. <i>Вміє:</i> аналізувати історичні етапи формування волонтерства в Україні та світі, визначати типи волонтерської діяльності та їх особливості.	10/10
ПР, СР Тема 2 Типологія волонтерської діяльності.	<i>Знає:</i> види волонтерської діяльності. <i>Вміє:</i> розпізнавати та класифікувати різні форми волонтерської діяльності, аналізувати потреби громади й обирати відповідні типи волонтерства	10/10
ПР, СР Тема 3. Мотивація волонтерів:	<i>Знає:</i> класифікацію мотивації, внутрішні та зовнішні мотиви волонтерів	10/5

внутрішні й зовнішні чинники	<i>Вміє:</i> визначати внутрішні та зовнішні мотиви волонтерів, оцінювати мотиваційні чинники при залученні волонтерів до проєктів, розробляти стратегії підтримки мотивації волонтерів у довгостроковій перспективі.	
ПР, СР Тема 4. Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності.	<i>Знає:</i> базові правові акти, що регулюють волонтерську діяльність в Україні. <i>Вміє:</i> орієнтуватися в нормативних актах, що регулюють волонтерську діяльність в Україні, пояснювати права та обов'язки волонтера і організації, що його залучає, готувати необхідні документи для оформлення волонтерської діяльності (заява, договір, наказ).	10/5
Модульна контрольна робота		30
Всього за модулем 1		100
модуль 2. Організація волонтерської діяльності		
ПР, СР Тема 5. Менеджмент у сфері волонтерства.	<i>Знає:</i> основи менеджменту волонтерської діяльності, ключові етапи управління волонтерами. <i>Вміє:</i> планувати волонтерські проєкти та розподіляти завдання, проводити рекрутинг і відбір волонтерів відповідно до потреб організації, організовувати навчання та адаптацію нових волонтерів	10/10
ПР, СР Тема 6. Добір та підготовка волонтерів.	<i>Знає:</i> етапи добору, особливості підготовки волонтерів. <i>Вміє:</i> розробляти профіль волонтера відповідно до завдань проєкту, проводити ефективний відбір кандидатів з урахуванням їх мотивації та компетенцій.	10/10
ПР, СР Тема 7. Лідерство, командоутворення та розподіл ролей.	<i>Знати:</i> особливості лідерства в волонтерських командах, процес командоутворення. <i>Вміє:</i> визначати власний стиль лідерства та адаптувати його до ситуації, формувати команду з урахуванням етапів розвитку групи, проводити розподіл ролей серед членів команди відповідно до їх компетенцій і мотивації.	10/5
ПР, СР Тема 8. Етичні принципи волонтерської діяльності.	<i>Знає:</i> основні етичні принципи волонтерської діяльності. <i>Вміє:</i> дотримуватися основних етичних принципів у практичній діяльності, розпізнавати та аналізувати етичні дилеми у волонтерській роботі, вирішувати конфлікти, пов'язані з порушенням етичних норм.	10/5
Модульна контрольна робота		30

Всього за модулем 2		100
модуль 3. Управління волонтерськими проєктами		
ПР, СР Тема 9. Планування волонтерських ініціатив.	<i>Знати:</i> поняття і значення планування волонтерських ініціатив. <i>Вміти:</i> визначати проблеми і потреби, які можуть бути вирішені через волонтерські ініціативи.	10/10
ПР, СР Тема 10. Партнерство з громадськими, державними, міжнародними організаціями.	<i>Знати:</i> типи партнерств у волонтерській діяльності. <i>Вміти:</i> встановлювати і підтримувати ефективні партнерські зв'язки	10/10
ПР, СР Тема 11. Моніторинг та оцінка ефективності волонтерської діяльності.	<i>Знати:</i> ключові показники ефективності (KPI) для волонтерських програм. <i>Вміти:</i> визначати і формулювати ключові показники ефективності.	10/5
ПР, СР Тема 12. Запобігання вигоранню серед волонтерів.	<i>Знати:</i> причини професійного вигорання, стратегії запобігання. <i>Вміти:</i> застосовувати методи саморегуляції і стрес-менеджменту.	10/5
Модульна контрольна робота		30
Всього за модулем 3		100
модуль 4. Практичні аспекти волонтерства		
ПР, СР Тема 13. Розробка та реалізація міні-проєкту.	<i>Знати:</i> основні етапи розробки проєкту, особливості реалізації. <i>Вміти:</i> розробляти концепцію і план міні-проєкту з урахуванням цілей і ресурсів, організовувати і координувати роботу команди у реалізації проєкту.	10/10
ПР, СР Тема 14. Волонтерство в надзвичайних ситуаціях (кризи, війна, пандемія тощо).	<i>Знати:</i> характеристика волонтерства в надзвичайних ситуаціях. <i>Вміти:</i> організовувати волонтерську діяльність в умовах надзвичайних ситуацій, координувати роботу волонтерів і взаємодіяти з іншими службами.	10/10
ПР, СР Тема 15. Соціально-психологічний супровід волонтерів.	<i>Знати:</i> сутність соціально-психологічного супроводу волонтерів. <i>Вміти:</i> організовувати та проводити базові заходи соціально-психологічного супроводу	10/5
ПР, СР Тема 16. Супервізія та підтримка волонтерських команд.	<i>Знати:</i> форми і методи супервізійної роботи. <i>Вміти:</i> застосовувати базові методи підтримки командної взаємодії, створювати атмосферу	10/5

	довіри, поваги та психологічної безпеки в команді.	
Модульна контрольна робота		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)	-	-

8.1. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.2. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4558>)
- презентації до лекцій
- відеоаналіз практичних ситуацій
- кейс-завдання
- тести для самоконтролю

глосарій понять дисципліни

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с.
2. Вашкович В. В. Посібник волонтера. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с.
3. Горіно П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с

4. Панькова О. В., Касперович О. Ю. Український волонтерський рух в умовах збройної російської агресії в контексті національних та глобальних викликів і можливостей повоєнного відновлення країни. Журнал європейської економіки. 2022. Том 21, №3. С. 277-290.

Додаткова література:

1. Вороніна, О. В. Волонтерська діяльність: соціальний аспект. Київ : *Кондор*, 2021. – 264 с.
2. Іванова, Т. М. Управління волонтерськими програмами: сучасні. Харків : Фактор, 2022. – 192 с.
3. Ковальчук, М. П. Психологія волонтерства та соціальна підтримка. Львів : Видавництво ЛНУ, 2021. – 210 с.
4. Українська Волонтерська Служба. Методичні рекомендації з організації волонтерства. Київ : *УВС*, 2023. – 160 с.

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство соціальної політики України. Волонтерська діяльність в Україні. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/18099.html>
2. Українська волонтерська служба. Київ, 2023. Режим доступу: <https://www.volunteer.org.ua>
3. European Volunteer Centre (CEV). About volunteering. Brussels, 2024. Режим доступу: <https://www.cev.be/about-volunteering>